

Zkušenost a vědomost / Zkušenost a vědomost

Jednotlivé útržky vědění nazývejme „vědomostmi“ (eventuelně „povědomostmi“); ty mohou být různého původu a druhu. Pokud jsou spjaty s vlastní (přímou) zkušeností, nejsou to skutečné útržky, zbavené kontextu a vůbec souvislostí, neboť sama zkušenost je vždy něčím nejrůznějšími vnitřními vztahy propojeným (správně nebo také nesprávně propojeným). Naproti tomu vědomosti od někoho převzaté (ať už víme, od koho, anebo to nevíme, prostě jsme to někde zaslechli a nějak si to zapamatovali), takové souvislosti v některých směrech vůbec chybí, anebo jejich kontexty jsou hodně zpřetrhané a nám unikají. Obojí druh „vědomostí“ zůstává obvykle v našem vědomí (a v naší paměti, z níž je do aktuálního vědomí musíme nejprve přivolat) smíšen, pomíchán. Aby jeden druh vědomostí mohl být odlišen od toho druhého, k tomu už je zapotřebí reflexe aspoň zčásti kritické. To, co staří Řekové pojmenovali jako *matheia* (anebo *mathesis*), nelze proto naprosto ztotožňovat s pouhými útržky vědění, převzatého od druhých (tedy bez přímé zkušenosti), ale jsou to nepochybně vědomosti, které (ve své většině) nebyly jako takové získány přímým nahlédnutím, ale něco nahlédnutého přece jen mohly zahrnovat a o některá nahlédnutí se dokonce mohly opírat. Filosofie musí mít dostatečnou znalost toho, co lze (trochu s Leibnizem) nazývat „*mathesis universalis*“, ale nikdy na tuto sbírku, tento soubor jednotlivých znalostí nemůže a nesmí být omezována a redukována.

(Písek, 100401-2.)